

Télen pompás jégképződmények keletkeznek a bejáratok közelében

AGGTELEK, A VILÁG LEGNAGYOBB CSEPPKŐBARLANGJA

A szerző felvételeivel

Írta KESSLER HUBERT

A világhírű *Aggteleki cseppkőbarlangról* bizonyára mindenki hallott már, de annál kevesebben vannak, akik ezt a maga nemében páratlan természeti csodát ismerik. Igaz ugyan, hogy még néhány évvel ezelőtt valószínű expedíciósámba ment ennek a barlangnak a felkeresése. 1935 óta azonban nagyot változott az eddigi helyzet. A legutóbbi években történt nagyszabású felfedezések egyszerre az egész világ legnagyobb cseppkőbarlangjává léptették elő az Aggteleki-cseppkőbarlangot, és ekkor a kormány figyelme is ráterelődött az addig kiaknázatlan, beláthatatlan jövő előtt álló idegenforgalmi látványosságra. A kormány a *Magyar Turista Szövetséget* bízta meg a cseppkőbarlang kezelésével és azóta évről-évre rendszeresen folytatják a barlang feltárását és korszerű idegenforgalmi keretbe való illesztését.

A barlangban veszélytelen sétatutakat építettek, pompás villanyvilágítást vezettek be és legújabbán a barlang aggteleki bejáratánál modern turistaszállodát építettek. A szakszerű kezelésnek és a beruházásnak hamarosan meg

is lett az eredménye. Rövid időn belül a bel- és külföldi látogatók tízezrei keresték fel a barlangot és gyönyörködtek szinte mesészerű szépségében és minden képzeletet felülmúló, hatalmas méreteiben. A barlang egy részét, különösen a legújabbán felfedezett szakaszokat azonban szándékosan abban az állapotban hagyták, amilyenben a felfedezés idejében volt azok számára, akik fáradságot nem sajnálva a természet eredeti érintetlenségében akarnak gyönyörködni.

A barlang elülső szakaszait már a csiszolt kőkor (neolithicum) barlanglakója ismerte. Számptalan kultúrmaradványát napjainkig megőrizte a barlang agyagkitöltése. A páratlan érdekességű kő- és bronzkori leleteket most az új turistaszálló üvegvitrinjei őrzik.

A barlang tudományosnak mondható kutatása a XVIII. század végén indult meg, amikor két angol a barlang eddig ismeretlen szakaszaiba merészkedett, de annak végét nem találta meg. Tapasztalataikról írt tudományos beszámolóik révén az egész tudományos világ figyelme a barlang felé fordult.

Különösen a barlangban talált emberi koponyák keltettek nagy feltűnést. A XIX. század elején Gömör vármegye «földmérője», *Raisz Keresztély* újabb barlangszakaszokat fedezett fel. Földalatti patak partjára ért, amelynek folyását több kilométeres hosszúságban követte. Végül teljesen összezűkül a barlang és a szűkületet kitöltő víz elállta a bátor kutató további útját. Raisz pontos mérnöki rajzot készített a barlangról. Ez volt a világon ismert első komoly barlangtérkép.

Utódja *Vass Imre* 1825-ben különleges csónak segítségével áthatolt azon az akadályon, amely Raisz útját állta és újabb, körülbelül négy kilométeres barlangjáratot fedezett fel. Ez a szomszédos *Jósvafő* község közelébe vezetett. Vass Imre próbálkozásait és sikerét tükrözi az alábbi néhány sor, melyeket megható lelkesedéssel írt, 1932-ben megjelent könyvéből idézek:

«... az 1824. évi szüntelen tartó szárazság azon reménységet gerjesztvén fel bennem, hogy a (barlangi-) tó talán átlátható lesz, s a barlang rejtekeibe juthatnék s azoknak felfedezésével a barlangot nevezetesebbé, s a hazámnak ebbeli ritkaságát a külföld előtt nagyobb figyelemre méltóvá tehetném: illy

édes reménnytől lelkesítettve a bellyebbi vizsgáldáshoz készültem. A víz közönséges folyásakor is 13 lábnyi mélységben lepi el ezen öblöt. Tsak képzelni is borzasztó, milyen állapotba tehetne volna a bentlevőt, minekelőtte ladik volt, ha a víz hirtelen megáradt volna és e mély gödröt megtöltötte volna, bizonyosan kétségbeesés, jaj és kinis halál volt volna sorsa annak, mert a majd' függőleges, minden kapszkodó nélkül levő oldalfalak a mély víztől nyalatva teljességgel semmi lábtartodzóval bíztatnak. Előterjesztettem ezen veszedelmes helyheztetést tekintetes Gömör vármegye rendjeinek, akik is egy ladiknak ott benn való építtetését kegyesen elhatározták...»

«... végre az 1825-ik esztendő Szt. Iván havának első napján általvergődtem a tónak kelepcsés vermein és — milly öröm lepte meg keblemet — folytathattam utamat...»

A felfedezés hírére egyre többen jöttek, akik a barlang csodáiban gyönyörködni akartak, de a barlang megtekintése óriási nehézségekbe ütközött. Hol síkos, agyagos talajon kellett menni, hol pedig emeletmagasságú sziklatorlaszokon kellett átmászni. A barlang végére érve azután vissza kellett fordulni és ugyanazon az úton kellett visszajönni. Valóságos expedíció volt a barlang látogatása, mert megtekintése 12—14 óráig is eltartott. Vass egyre kereste az általa felfedezett barlangszakasz folytatását, mert remélte, hogy majd Jósvafő községből mesterséges tárot törhet a barlangba, ami a megtekintést lényegesen megkönnyítette volna. Fáradozása azonban hiábavalónak bizonyult.

Vass megkísérelte még további barlangszakaszok felfedezését a barlangi patak folyása ellenében. Az akkori kezdetleges felszereléssel azonban nem boldogult, mert a barlang boltozata egyes helyeken teljesen a víz színe alá hajolt, úgynevezett «szifont» alkotott és ezzel lehetetlenné vált minden továbbhatolás. Vass meg volt győződve, hogy a barlang összefügg egy másik, kisebb barlanggal, amelynek *Domica* a neve. Ha a két barlang között levő még ismeretlen szakaszt fel lehetne fedezni, akkor a barlang amúgyis tekintélyes hossza megkészszerződne. A barlangi patak (*Styx*) folytatását a barlangról készült térképébe «... félig setétes színben tsak irányzomra tettem ki, majd valaki szerencsésb' a' Styx vizéhez érend s' tovább folytatja a felvételt». Ez volt tehát a barlang utolsó nagy problémája, amelybe száz évvel később e sorok írója bekapcsolódott.

A Paradicsom a Tilalomfával

A barlang Jósvalfó felé vezető folytatását 1923-ban *Kajfka Péter* fedezte fel. *Abauj-Torna* vármegye támogatásával Jósvalfó felől mesterséges tárot törített a hegyoldalba és végre 1928-ban létesült az új jósvalfői barlang-bejárat. A barlangot tehát már kényelmesen meg lehetett tekinteni, keleti végét ismerték és most már csak nyugati folytatását kellett megtalálni. Ezt a barlang patakja, a *Styx* azonban féltékenyen elrejtette. A jéghideg víz, az ismeretlen mélységek, víz-esések és főleg a legyőzhetetlen szifonok megghiúsítottak minden kísérletet.

Külföldön közben egyre nagyobb barlangokat fedeztek fel és a mi magyar büszkeségünk végül hosszúság tekintetében a legnagyobb cseppkőbarlangok rangsorában a harmadik helyre került. (*Postumiai-barlang* 17, a *Dachstein-Mammuth-Höhle* 15, az *Aggteleki-barlang* 9 kilométer 1932-ig.)

1926-ban néhány száz méternyire a trianoni határon túl nagykiterjedésű barlanghálózatra bukkantak a csehek az eddig *Domica* néven ismert kis barlangnyílásból. Az új barlangban is patak folyt, de a cseh és német kutatóknak nem sikerült keleti folytatását bejárniok, mert rendkívül mély szifon útjukat állta. Arra a helyre, ameddig nagy nehézségek árán hatoltak, kis bádogdobozt helyeztek el, melybe névjegyeiket és feljegyzéseiket tették.

A szerző 1932-ben kísérlete meg első ízben magyar oldalról a két barlang összefüggésének felfedezését. Az első kísérlet tapasztalatait felhasználva, a következő évben újra megpróbálkoztunk a szifonok alatt való átjutással. A földalatt levő patak vizének a patakmeder tágításával gyorsabb lefolyást biztosítottunk, amivel elértük a vízszín néhány centiméteres süllyedését. Egyheti munkával sikerült megvalósítani, hogy a barlang mennyezete és a víz színe között néhány centiméteres levegőréteg keletkezett. 1932. augusztus 21-én végre elérkeztünknek láttam az időt, hogy az utolsó és döntő kísérletet is megkockáztassuk. Kézivillanylámpáinkat teljesen vízzáróan szigeteltük és megkezdtük utunkat a jéghideg vízben. Egyre mélyebbre kellett alámerülnünk, míg végül már csak orrunk látszott ki a vízből. A föld alatt levő patak agyagos fenéke minden lépésnél ellenállhatatlan erővel húzta lefelé lábunkat. Érthető volt tehát meg-

Kutatóutam a földalatt levő patakmederben

könnyebbülésem, amikor végre láttam, hogy a barlang mennyezete lassan emelkedik, a patakmeder kitágul és sziklás partra léphetünk. Már azt hittem, hogy megtaláltuk az összefüggést és bent vagyunk a *Domicában*, amikor második szifon állta utunkat.

Újabb csákányozás következett. Addig tágítottuk a patakmedret és vágtuk le a vizet duzzasztó kis mésztuffagátakat, míg elértük a vízszint újabb néhány centiméteres süllyedését. Reménykedve nekivágtunk tehát a második szifonnak, amely az elsőnél jóval hosszabb volt. Már-már vissza akartam fordulni, amikor végül megszűnt a szűkület, felemelkedhettem és lámpám gyér fényénél a sziklafalba karcolt neveket láttam: odaát voltunk tehát a *Domicában*! Nehéz elképzelni a felett való örömről, hogy végre sikerült a barlang nagy problémájának megoldása és annak bizonyítása, hogy ez a két hatalmas barlang tulajdonképpen egyetlen összefüggő óriási barlangrendszer: a világ legnagyobb cseppkőbarlangja!

Még ugyanabban az évben a barlang több kilométer hosszú oldalágait is felfedeztük, a következő években pedig megtaláltuk a már régen sejtett «alsó barlangot», amely a régen ismert barlang alatt körülbelül 30 méter mélységben húzódik. Az összes ismert és felmért járatok hossza ma már meghaladja a 22 kilométert. Az új felfedezések révén a kormány figyelme is ráirányult a barlangra. Felismerték nagy idegenforgalmi jelentőségét és fokozatosan megkezdődött az idegenforgalmi beruházás. A barlang aggteleki bejáratától az úgynevezett *Paradicsom*-ig (körülbelül egy órák út) villanyvilágítást vezettek be és ma már hatalmas reflektorok árasztják fényüket a pompás cseppkőképződményekre. Ugyancsak villanyvilágítást kapott a jósvalfői bejáratról

az Óriásteremig terjedő szakasz. Az utóbbi termet a Kormányzó Úr látogatása emlékére *Horthy Miklós-terem*nek nevezték el újabban.

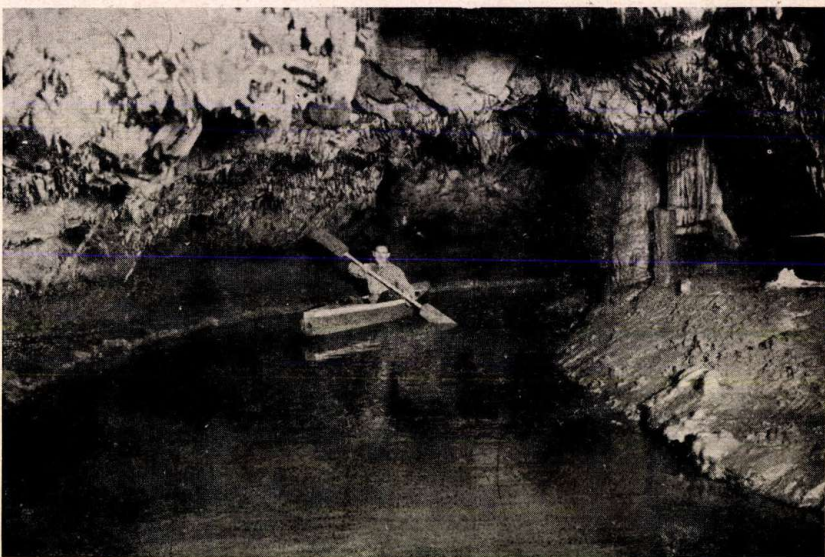
A barlangban azonkívül pompás sétautak épültek, amelyek lehetővé teszik a barlang veszélytelen látogatását, sőt megkezdték már a barlang főjáratába tervezett keskenyvágányú kisvasút alépitményének építését is, ez év júniusában pedig villanyvilágítással látták el a barlang hatalmas, több-százméteres föld alatt levő tavát is. Az elektromos áramot saját erőtelepünk adja.

A barlang és idegenforgalmának fejlődését komolyan fellendítette az aggteleki bejárat előtt épült modern turisztaszálló, ahol a legegyszerűbb és a legnagyobb igényű látogatók is elhelyezhetők. A szállóban kiállították a barlangban talált számos őskori leletet is. Kőből és csontból csiszolt szerszámokat, bámulatosan művészi rajzokkal ékesített kőkori agyagedénytöredékeket, agancsból készült kapákat, csonttüket, agyaggyöngyöket láthatunk itt szakszerű magyarázat mellett. Rendkívül érdekesek a jégkori barlangi medve mészkövel összeforrt csontmaradványai, hatalmas agyari, de fiatalabb bronzkori leleteket is találunk. Bronzfibulák, bronzkések és lándzsahegyek, római korabeli mérlegek stb. mind arról tanúskodnak, hogy a barlang elülső szakaszait mindenkor menedékhelyül használták.

Tanulságos rajzokon, metszeteken láthatjuk a barlang keletkezésének magyarázatát. Megtudjuk, hogy a barlang tulajdonképpen nagykiterjedésű karsztfennsík egyetlen, óriási vízlevezetője. Az Aggtelek környéki területen ugyanis nincsenek nyílt völgyek, hanem csak hasszabb-rövidebb mélyedések vágódtak a mészköhegységbe, amelyek végén nyílások tátonganak. A csapadékvíz, hólé ezekben a mélyedésekben összegyűl és a sziklanyílásokon, víznyelőkön keresztül a barlangba ömlik. Ennek patakjában a Styxszel egyesülve végül

Az alvilági tó

A víziturlista a föld alatt is hódolhat sportjának

Jósvafő községnél hatalmas források alakjában ismét napfényre kerül. A barlangban épített utak lehetővé teszik, hogy a barlangot tavaszi árvízkor is megtekinthessék, amikor a dübörgő, rohanó földalatti levő patak szinte félelmetes látványt nyújt.

A barlangban egyébként megfelelő felszerelés áll rendelkezésükre azoknak, akik a barlang legújabbán, ma még nehezen megközelíthető járatait is meg akarják tekinteni. Bejárásuk a természeti szépségeken kívül nagy sportélvezet is. Különösen izgalmas és egyedülálló élményt ad a szeptemberben a csehek-től földalatti határrevízió útján visszaszerzett barlangszakasz bejárása, amihez körülbelül öt óra szükséges. Mire e sorok az olvasóközönség elé kerülnek, már miénk lesz a teljes, 22 kilométer hosszú barlangrendszer. Erről a páratlan szépségű barlangszakasról hamarosan külön cikk keretében fogunk beszámolni.